

SİVAS HALILARI / SİVAS CARPETS

Öznur AYDIN*

Özet

Tarih Öncesi dönemlerden günümüze dek Sivas ve yöresi gerek coğrafi konumu, gerekse kültürel birikimi ile önemli bir ticaret merkezi konumunda olup, farklı kültürlerin iskânına uğramıştır.

Şer-i mahkeme sicilleri, vakıf muhasebe defterleri, tereke – narh defterleri ve vilayet salnamelerinde, tarihi kaynaklarda Sivas halı ve kilimlerine ait belge ve bilgiler bulunmaktadır.

Sivas Halıcılığının tarihsel süreç içindeki gelişimine değinilerek; desen, teknik ve dokuma açısından kaynak ve koleksiyonlardaki örnekler belgelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Halı, Gördes Düğümü, Camii, dm² sıklık, Yöre

Abstract

From prehistory until today, Sivas and its vicinity has become an important trade center due to the geographical location and the cultural heritage of the region. Therefore, different cultures were settled in the region.

Şer-i mahkeme records, foundations of accounting books, tereke – narh books, vilayet salnames and historical sources indicate information and documents about Sivas carpets and rugs.

This study refers to the development of Sivas carpets in historical process and tries to document the examples in sources and collections with respect to patterns, techniques and weavings.

Keywords: Carpet, Gördes knot, Mosque, Density in dm², Region

* Yrd. Doç. Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü Öğretim Üyesi – 07058 Kampus / Antalya, oznuraydin69@gmail.com

1- GİRİŞ

Sivas yöresi gerek coğrafi konumu gerekse tarihin her döneminde Anadolu'nun önemli bir ticaret ve kültür merkezi konumunda bulunması nedeniyle farklı kültürlerin iskânına sahne olmuştur. Bu kültür etkileşimi Sivas'ın kendi geleneksel yapısı içerisinde Anadolu halı – kilim dokuma geleneğinin bir sentezi olarak Sivas halılarındaki özgün kompozisyon anlayışı, renk, kalite özellikleri bugüne kadar ulaşmıştır¹.

Sivas ve çevresinin günümüze kadar kendine has halı – kilim ve kumaş dokumaları özellikle Şarkışla, Kangal, Yıldızeli, Zara, Divriği, Hafık ve Gürün'dür. Diğer önemli halı kilim dokuma merkezi olan İlbeyli², Tonus³, Uzun yayla çok kaliteli ve kendine özgü dokumaları ile kaynaklara geçmiştir⁴. Şer'i mahkeme sicilleri; Vakıf Muhasebe Defterleri, Tereke-Narh Defterleri⁵ ve Sivas Vilayet Salnameleri⁶ gibi çeşitli tarihi belgelerden de anladığımız kadarıyla Sivas yöresinde yakın zamana kadar hemen her ailenin ürettiği halı - kilim dokumacılığı günümüzde yalnızca üç-beş köyde devam etmektedir⁷.

1. Tarih öncesi dönemlerden buyana yerleşim bölgesi olan Sivas'ta yapılan kazılarda ortaya çıkan en eski yerleşimin Kalkolitik döneme ait olduğu bilinmektedir. İlk ve orta tunç çağı, daha sonraları Hitit, Roma, Bizans, Selçuklu medeniyetlerine aittir. 1071 yılında Malazgirt meydan savaşı ile Anadolu'ya yayılan Türkler 1075 yılında Sivas'ı alan Danişmentliler daha sonra da Divriği civarında Mengücekoğulları ekonomik, siyasi ve kültürel yönden büyük bir gelişme göstermiştir. Bu konuda geniş bilgi için bkz. Suzan Bayraktaroğlu, "Sivas Halıları", *Kültür ve Sanat*, Türkiye İş. Bankası Yayını, Yıl:2, Sayı: 6, Haziran 1990, s. 25 – 29
2. Bugün Anadolu'nun çeşitli yörelerine dağılmış bulunan İlbeyli Aşireti Selçuklularla birlikte Anadolu'ya gelen Oymaklardan birisidir. Uzun süre göçebe hayatı yaşayan bu aşiret, "Uluyörük" grubunun "orta-pare" koluna mensuptur. İlbeyli Aşireti, Osmanlılar dönemindeki iskân hareketine bağlı kalarak, bir kısmı üçüncü yerleşim bölgesi olan Halep'in kuzeyindeki Membiç (Mümbiç) bölgesine, bir kısmı da Sivas ve Amasya yörelerine yerleştirilmiştir. Bu bölgede oturan İlbeyliler oymak adlarını halen korumaktadır. Sivas yöresindeki İlbeylilerin yerleşim bölgesi, ilin güney kesimidir. Bu bölgedeki İlbeyli köylerinin sayısı bugün için 42 adet olup, Sivas – Kayseri, Sivas-Malatya demiryolu arasında kalan alana yayılmış durumdadırlar. Genellikle merkez ilçeye bağlı bulunan İlbeyli köyleri güneyde Şarkışla, batıda Yıldızeli, doğuda ise diğer merkez köyleri ile komşudur. (Konu hakkında geniş bilgi için bkz. Burhan Paçacıoğlu, Sivas *İlbeyli Ağzı (İnceleme-metinler-sözlük)*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1987; Kadir Pürü, "Sivas Karalar Köyü Tekerlemeleri, Bilmeceleleri, Manileri ve Duaları", *Türk Folklorundan Derlemeler*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Sayı 1986/1, Ayrı basım, Ankara, 1986, s.247 – 249; Kemalettin Kuzucu, *XIX. yüzyıl Ortalarında İlbeyli Kazasının Sosyal ve İktisadi Durumu*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 1996; Tufan Gündüz, *Anadolu'da Türkmen Aşiretleri "Bozulmuş Türkmenleri 1540- 1640"*, Bilge Yayınları, Ankara, 1997. s. 41- 77).
3. Sivas-Kayseri sınırında, genellikle Çerkez kökenli vatandaşlarımızın yerleşik bulunduğu 20- 25 köyden oluşan bir bölge adıdır.
4. Fahrettin Kayıpmaz – Naciye Kayıpmaz, "Sivas Tonus Halı Seccadeleri", *Türk Etnografya Dergisi*, Sayı: XIX. Ankara, 1988, s. 5 -6
5. XIX. yüzyıldaki Sivas'ın esnaf teşkilatı ve üretim-tüketim ilişkilerini günümüze yansıtan bu tarihi belgelerde, tamamen yün ipliklerle dokunan doğal bitki köklerinden evlerde geleneksel yöntemlerle hazırlanıp boyanan Sivas yöresi kilimleridir. Bu kilimlerin, döneminde halı fiyatları ile aynı ücrete satıldığı tespit edilmiştir. Killim halıdan farklı bir teknikle dokunması ve siyah, kırmızı renklerin hâkim olduğu çok çeşitli motiflerle bezeli olması nedeniyle bu kilimlerin gerek bölgede gerek ise bölge dışında (Halep, Şam, Tebriz vb.) oldukça fazla rağbet gördüğü ve alıcı bulunduğu yönündeki bilgiler bu belgelerde yer almaktadır (Geniş bilgi için bkz. Ömer Demirel, *II. Mahmut Döneminde Sivas'ta Esnaf Teşkilatı ve Üretim-Tüketim İlişkileri*, Ankara, 1989, s.60 -63).
6. Sivas Etnografya Müzesi kütüphanesinde bulunan 1903 tarihli "Sivas Vilayet Salnamesi" de o yıllarda Sivas Merkez Sancağında bin adet halı-kilim dokuma tezgâhı ile birkaç atölyenin bulunduğu, hatta bu atölyelerden bir tanesinin ABD' ne halı sattığı yönünde bilgiler bulunmaktadır (Geniş bilgi için bkz. Nazım Hikmet Polat, "Salname Umumi Bir Nazar ve Sivas Salnameleri", *Sivas Altıncı Şehir Dergisi*, Sayı: 2, Ankara, 1997, s. 4-6).
7. 1884 doğumlu, "Nergizoğulları" lakaplı bir aileye mensup olan Ahmet Fehmi, Sivas iptidai, Rüştiye'de ve Fransız Mektebinde eğitimini tamamlamıştır. Daha sonraki yıllarda halıcılık sektöründe çalışmıştır. Ahmet

XIII. yüzyılda ticaret yollarının merkezinde bulunması nedeniyle Sivas'ta Camii, Medrese gibi çok sayıdaki mimari eserle birlikte halı ve diğer dokuma türleri de dokunmuştur. Bu örnekler günümüzde ulusal ve yabancı müzelerde, özel koleksiyonlarda saklanmaktadır. Önemle vurgulamak istediğimiz bir husus da Sivas Merkez Ulu Camii, Sivas Merkez Abdolvahap Gazi Camii, Sivas Merkez Yeni Camii, Şarkışla, Büyük Camii, Sivas Merkez Osman Paşa Camii, Zara ilçesi Meydan Camii, Şarkışla İlçe Merkezi Büyük Camii, Sivas İl Merkezi Serçeli Camii ve Ece Camii yine Sivas İl Merkezinde eski ismiyle “Çayırağzi” Mahallesi'nde yer alan “Ali Çavuş” adlı çok küçük bir mescidinde, Sivas Mehmet Paşa Camiinde 1984- 1990 yıllarında yapılan envanter çalışmaları ile kayıt ve korumasına yönelik yürütülen çalışmalar araştırmacı Naciye-Fahrettin Kayıpmaz ve Sivas Müzesi eski Müdürlerinden Sayın Hikmet Denizli tarafından yapılmıştır. Müze yetkililerince de Sivas ve çevresinde bulunan camiler araştırılarak tasnif ve tescil edilmiştir. Sivas Müzesi'nde toplanan bu halı ve düz dokumalar sayı, kalite ve çeşit bakımından Türkiye'de Türk-İslam Eserleri Müzesi'nden sonra ikinci sırada yer almaktadır. Bu düşünceden hareketle Cumhuriyet Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde “Halıcılık Bölümü” kurulmuştur ve bölüm yaklaşık 10 yıldır mezun vermektedir. Böylece öğrencilere de bilimsel çalışma ortamı sağlanmıştır.

2- SİVAS HALILARI

Tarihi geçmişi Anadolu Selçuklularına kadar uzanan Türk dönemi Sivas halılarını desen, teknik ve çeşit açısından “Geleneksel Türk Dügümü ile dokunmuş Sivas Halıları” ve “Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde Avrupa'dan gelen şirketler tarafından dokutulmuş halılar (Şirket halıları)” şeklinde iki grupta incelememiz mümkündür.

Sivas halıları XIX. yüzyıla kadar geleneksel usüllerle dokunmuştur. Halk kendisi ve ibadethaneleri için halı, düz dokuma (kilim, cicim, zili, sumak) dokumuştur. XIX. yüzyılın sonlarında İngilizlerin İzmir merkezli olarak kurduğu ve başlangıçta Batı Anadolu Bölgesi'nde, daha sonra ise tüm Anadolu'da faaliyet gösteren The Manufacture Carpets Lmtd. (Şark Halı Kumpanyası) başta olmak üzere Avrupalı şirketler tarafından Anadolu'da halı ve düz dokuma yaygı dokutturulmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nın yarattığı sefalet ortamı ve yoksulluk, istilaya uğrayan yerlerdeki yetim yoksul çocukların korunmaları adına *Dar-ül Eytam*'lar (kimse-siz çocuklar mektebi) kurulmuştur. Binlerce öksüz kız ve erkek çocuğun sıcak bir mekânda barındırılıp okuma, yazma öğrenmeleri ve kendilerine sanat ve meslek edinmeleri için açılan bu okullar 2 Nisan 1916 yılından itibaren sevk ve idare için vilayetlerin bütçesinden para ayrılmıştır. Posta, Telgraf, Tütün ve içki vergileriyle düzenli gelir oluşturulmuştur. Mondros Mü-tarekesi sonrası binalarda yaşanan sorunlar nedeniyle okullar yaklaşık olarak Cumhuriyet yıllarına kadar *Şehriyât Mektebi* adıyla tekrar eğitim hayatına devam etmiştir. O yıllarda Sivas'ta

Fehmi'nin 1910'lu yıllarda halıcılık sektöründe Sivas'ta halı ve kilim dokumacılığı üretiminin yaygın ve önemli olması ve O dönem için Ahmet Fehmi gibi tecrübeli halı ustalarına büyük ihtiyaç duyulmaktaydı. Mektep-i idadî ve Sivas Öksüzler Yurdu öğrencileri için, Ahmet Fehmi'nin boya atölyesinde iplerin boyanmasındaki birikim ve tecrübeleri, halı desenlerinden oluşan koleksiyonları, “Sanayi Bakanlığının Sergi Şubesi” için hazırladığı halı örneklerinin üzerine yazmış olduğu boya ve teknik bilgiler günümüzde birer belge niteliğini taşımaktadır. Daha sonraki yıllarda Giresun ve Ankara'da Hacı Bayram Camii Merkez vaizliğinde görev alan ve Ankara'da yaşamını sürdüren Ahmet Fehmi aynı şehirde 1966 yılında vefat etmiştir.

Ahmet Fehmi Bey bu okulda halı öğretmenliği yapmıştır. Şehriyât Mektebi'nin günümüzde Sivas Sağlık Müdürlüğü'nün önündeki binadır. Bu binada koruma altına alınan ancak hangi tarihte yazıldığı belli olmayan soğuk damgalı üç sayfalık bilgi ve belgeler bu konuda bilgi vermektedir (Foto. 1-3).

II. Abdülhamid döneminde Konya'da açılan ilk halı sergisinde Sivas halıları birincilik almıştır. **II. Abdülhamid'in Sadrazam Alvonya'lı Ferit Paşa**, Osmanlıdaki halıcılık sanayine hız vermek ve halıcılığa teşvik etmek için 5 Mayıs 1901- 21 Nisan 1917'de beş hafta devam edecek olan "halı-kilim" sergisini açmıştır⁸.

Ferit Paşa'nın başkanlığında zamanın Maarif Müdürü Hulusi ve Ticaret Müdürü Cemal Bey'in de içinde bulunduğu "sergi komisyonu" kurulmuş ve 18 maddelik talimatname hazırlanmıştır. Bu komisyon büyük halılar için birinciye dört bin, ikinciye üç bin, üçüncüye iki bin kuruş; küçük halı ve büyük halılar ile kilim dokumaları için de birinciye beş yüz, ikinciye üç yüz, üçüncüye iki yüz kuruş verilip satışının yapılmasına da izin verilmiştir. Sergiyi gezenlerden de kırk kuruş ücret alınması kararlaştırılmıştır⁹. 3 Mayıs 1317 tarih ve 2479 sayılı **İkdam Gazetesi**'ne göre, Serginin duyurusunda Akşehir halı tezgâhında "Sergi Gazetesi" başlığı altında beyaz zemin üzerine siyah iplik ile gazete şeklinde dokunmuştur. Ayrıca Konya Gazetesi aracılığı ile de duyurulmuştur. Gazete şeklinde dokunan bu halının nüshası ise beş liraya satılmıştır.

Yine **II. Abdülhamid Döneminde** Sivas'ta halı dokuyan iki grup vardı. Birincisi halıcılığı sanat olarak kabul edip, yaptıkları halıları Sivas'ta ve dış pazarlarda satanlar, diğeri ise kendileri için dokuyup kullananlardır. O dönemde halı ve kilim tezgâhı sayısı yaklaşık iki bin adetti. Tezgâhlarda da kadınlar çalışmaktaydı. **Alyoti Alber**'in halı fabrikasında üretilen halıların tümü İzmir limanı kanalı ile Amerika'ya ihraç edilmekteydi. O dönem kayıtlarında Sivas'ta, halı dışında kilim tezgâhları da bulunmaktaydı. "Rişvan kilimleri", çift olarak dokunuyordu. Ayrıca süs eşyası ve perde olarak da kullanılan 6-7 m² büyüklüğündeki "Muşabaklı Kilim" çift veya tek kanatlı olarak genellikle de Kangal, Zara, Yıldızeli, Şarkışla'da imal edilmekteydi¹⁰.

1900 yılında, o dönem valileri tarafından açılan Sanayi Mektebinde ilk üretim başlamış ve 1911 tarihinde geliştirilerek bir halı atölyesi haline getirilmiştir. Daha sonra **Şark Halı Kumpanyası** Sivas'ta, İran düğümü sistemiyle halı üretimi yaptırmış, bu dönemde dokunan Sivas halıları İran, Afgan, Buhara desenlerinin etkisinde kalmıştır. Özel teşebbüsün bu işten çekilmesinden sonra ise Adalet Bakanlığı kapalı ceza evlerinde tezgâh kurdurarak halı üretimine başlamıştır. Ceza evlerinde düzenli ve sistemli bir çalışma ile üretim giderek artmıştır. 60x60 birinci kalite, ikinci kalite adı altında 50x50 kaliteli üretim yapılmıştır.

Sivas yarı açık cezaevi halı atölyesinde, ilk defa 1950 yılında kapalı cezaevinde sekiz tezgâh 35.000 TL. Sermaye ile kurulan müessese zamanla büyümüş, yeni modeller ve tezgâhlar alınarak, sayı 35'e ulaşmıştır. Kadın mahkûmlarında çalışabileceği bir yer daha kiralanarak

8. *Sivas Salnamesi -H.1321*, s.179-184.

9. *Konya Salnamesi-H. 1317*.

10. Alyoti Alber'in verdiği bilgilere göre, 1900 yıllarının başında halı dokumada işçi sayısı bir milyona yakındı. 1880 - 1908 yılları arasında Uşak'ta altı yüz halı tezgâhı vardı ve çalışan üç bin kadın, beş bin genç kız Adana, Ankara, Konya, Sivas ve Kayseri'de sekiz bin kadın evde yün tebası olan fabrikalara yayılmış ve yabancıların fabrikalarında çalışmışlardır (Bkz. *Sivas Salnamesi -H. 1321*, s.180).

imalata hız verilmiştir. 1962 yılında zamanın Valisi Mehmet Varinli tarafından Sümerbank'tan Özel İdare adına satın alınarak 1963 tarihinde hizmete geçirilmiştir. Bu gün bu okul Sivas halısı dokuyan önemli bir kuruluştur. 10 tezgâhta 60 öğrenci ve 2 öğretmenle halıcılık eğitimi almaktadır. Ayrıca yörede Halkeğitim Merkezi, Akşam Sanat Okulu Müdürlüğü'nce 1997 yılından itibaren Yıldız, Kurtlapa, Gümüşdere Beldelerinde halıcılık kursları açılarak yöre insanının ekonomik ve sosyal yönden gelişmesine katkı sağlanmaktaydı¹¹.

XIX. yüzyılın sonlarına doğru dokunmaya başlanan ve günümüzde de devam eden İran etkili tek düğümlü halılar vardı. XIX. yüzyılın sonlarında Sivas'ta her türde karışık desenli halılar dokunmaktaydı. Düğüm şekli; Sine (İran) (tek bağlamalı) düğümdür. Türk halılarından tamamen uzak, İran etkili halılar üretilmiştir. Bunda son derece başarılı olunmuştur.

Günümüzde hapishane ve ticari amaçlı üretim yapan atölyelerde Sivas tek düğümlü, küçük çiçeklerle süslü madalyonlu halılar dokunmaktadır. Ayrıca Hereke kalitesinde, Hereke desenli halılar da üretilmektedir. (Foto. 3).

3- ZARA ve KANGAL HALILARI

Anadolu dokuma kültürü içinde ince çizgiler halinde yol-yol desenli kendine özgü kim-cicim ve halıları ile tanınan Zara, Türkiye ve Dünya müzelerinde yer alan kaliteli dokumaların üretildiği yerdir. Dm² deki dokuma sıklığı yüksek olan bu halılar ince olup oldukça kaliteli dir.

1985 yılında Zara Meydan Camii fevkanî kısmı (girişte ikinci kat gibi görünen bölüm) merdivenlerinde katlanarak çıtalarla çakılmış üç parça halı 1988 yılında Sivas Müzesinde koruma altına alınmıştır.

Zara halılarının en dikkat çekici özelliği, desen yapılarındaki motif karakterlerinin, Anadolu'daki diğer geleneksel halı dokumalarındaki desenlerden farklı olan yapısıdır. Halı araştırmacılarına göre genelde "ejder, ejder ayakları"¹² adı verilen, aktarmalı, simetri olmayan ve halı boyunca şerit bantlar halinde devam eden bu karakter, diğer Anadolu halılarında görülen kompozisyon özelliklerinden çok farklıdır. Bu tür desenler Kafkas halıları grubu içinde Kuba-Derbent ve Dağıstan veya İran halıları grubu içinde Seneh, Kaşgay, Bahtiyari geleneksel dokumaları içinde yer alır. Ayrıca Gürün Şal dokumalarının desenleri ile benzerlikler gösteren Zara halılarının atkı, çözüğü ve ilmekleri yün, atkısı pamuk, çözüğü yün ve ilmeği ipek, hepsi ipek ya da pamuk sentetik ya da ipek şeklinde Gördes Düğümü ile dokunmuş örnekleri bulunmaktadır. Atkısı, çözüğü ve ilmeği ipek iplikten dokunan 64x64 dm² kalitedeki Zara

11. Sivas Yarıaçık Cevaevi Halı Atölyesi, <http://www.sivaslilarvakfi.com/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=19>

12. Azerbaycan halılarında özellikle şedde ve verni türü dokumaların desenleri yatay karakterli (S) şekilli desenlerle bezelidir. Halk arasında deve veya ejder (ejderha) motiflerine benzetilen bu desenlerin su kültüründen kaynaklandığı kabul edilmektedir. Benzer süslemeler Anadolu dokumalarında da görülür. Bitki süslemelerinde ise **buta** deseni yaygındır. Azerbaycan'da Tebriz ve Bakü grubu halılarda görülen **buta-srabend motifi**, bitki karakterli bir süslemedir. Selvi ağacının en üstündeki dallarının geriye doğru yatması olarak tanımlanır. Anadolu'da XVII. yy.'da ortaya çıkan ve halıcılar arasında Çengelli Anadolu Halıları ile tanınan ve günümüzde halkın "gıvrım veya "yılan eğrisi" dediği çengel şekilli süslemeler görülür. Batı Anadolu Bölgesi'nde Niğde, Aksaray, Konya ve Sivas halılarındaki ejder motifli örnekler, İzmir ve Liman Kentlerinden değil kendi dokundukları bölgelerden Kafkasya üzerinden Avrupa'ya ihraç edilmiştir (Bkz: Bekir Deniz, "Azerbaycan ve Anadolu-Türk Halılarının Benzer Özellikleri/Similar Features Between Azerbaijani And Anatolian Turkish Carpets". *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü Yayını, 2007, S. 18, Erzurum, 2007, s. 24-26).

halıları yün Hereke'den daha sık kalitededir. Yöresel olarak dokunan yün malzemeli Zara halıları 40x40 kalite/dm², 50x50 kalite/dm² dir. Günümüzde aynı tür halılar üretilmeye devam etmektedir (Foto. 4-7).

Zara dışında yaşayan, aslen Zaralı olan Şirinoğlu ailesi 1920'lerden beri kuşaktan kuşağa Kumkapı-Hereke tipi halıların yanı sıra antik Zara halıları adı altında ipek ve yünden halılar üretmekteydi (Foto.5).

Yün ipliğiyle dokunan çizgili Zara Halısı, XIX. yüzyıla ait olup az hasar görmüştür. Dm²'deki düğüm sayısı 1000'dir. Boyutu: 152x172 cm olup çözgü ve atkıda yünün doğal rengi kullanılmış, diğer desenlerin renkleri ise doğal boyalarla boyanmıştır. Çizgili ve çizgiler arasında koçboynuzu ve göz motifi ile çengel şekilli desenler bulunmaktadır. Dokumanın kenar suyu oldukça ilginçtir. Kilimlerde sıkça kullanılan parmak deseni ende ve boyda halı tekniği ile tekrar edilmiştir (Foto. 4).

Diğer bir halı örneği ise, çizgili ipek XIX. yüzyıl Sivas halısıdır. İyi görünümlü olan, hasar görmemiş İran deseni ağırlıklı bu halı yün ve ipek ipliği ile dokunmuştur. Dm² düğüm sayısı 3500'dür. Boyutu: 196x115 cm'dir.

Sivas-Divriği sedir halısı, atkısı çözgüsü pamuk, ilmeği yün, 70 yıllık, 108x342 cm boyutlarındadır (Foto. 8).

Sivas-Zara-Sedir halısı 100 yıllık, doğal boyalarla boyanmış olup, 371x91 cm'dir (Foto. 9).

Diğer bir Sivas-Kangal duvar halısı, 80-100 yıllık olup, 321x125 cm ebatlarındadır (Foto. 10).

Sivas-Zara halısı ise, 125x198 cm boyutlarındadır. Bir başka Sivas-Zara halısı, 93x140 cm boyutlarındadır (Foto.12, 13).

KAYNAKÇA

H. Acun, "Sivas ve Çevresi Tarihi Eserlerinin Listesi ve Turistik Değerleri" *Vakıflar dergisi*, Sayı: XX, Ankara, 1988, s.183-220

S. Bayraktaroğlu, "Sivas Halıları" *Türkiye İş Bankası Kültür ve Sanat*, Sayı:6, Haziran, 1990, s. 25-29

Eskidji Müzayede evi Kataloğu "Özel Halı ve Kilim", 21 Mart Pazar 14.00 İstanbul, 1999.

N. - F. Kayıpmaz, "Ender Özelliğe iki Türk Halısı" *Kültür ve Sanat, Kahraman Maraş Özel Sayısı*, Sayı:10, Haziran 1991, s.75-79

N. - F. Kayıpmaz, "Türk Halı Sanatında Az bilinen bir örnek Eski Zara Halıları" *Türkiye İş Bankası Kültür ve Sanat Dergisi*, Eylül 1994, Sayı:23, s.57-60.

Sivas Salnamesi -H.1321, s.179-184.

M. Yerli, "Sivas Yöresi Geleneksel Kilim Dokumacılığının sorunları ve çözüm önerileri" *Türk Dünyası Kültür ve Sanat Sempozyumu*, 07- 15 Nisan 2000, SDÜ. Isparta, 2000, s.249-256

Kaynak kişi

H. Börekçi, 1974 İstanbul Eczacılık Fakültesi Mezunu, 45 yıllık halı kilim ihracat limitet şirket sahibi, 01.06.2010 tarihinde şifahen verdiği bilgilere göre.

Foto.1- Ahmet Fehmi'nin iplik boyama çalışmaları
(Sivas Kültürel ve Sosyal yardımlaşma Derneği www.sivasder.org (23Haziran 2010))

Foto.2 – Ahmet Fehmi Efendi'nin öğrencileri ile desen çalışması
(Sivas Kültürel ve Sosyal yardımlaşma Derneği www.sivasder.org (23Haziran 2010)).

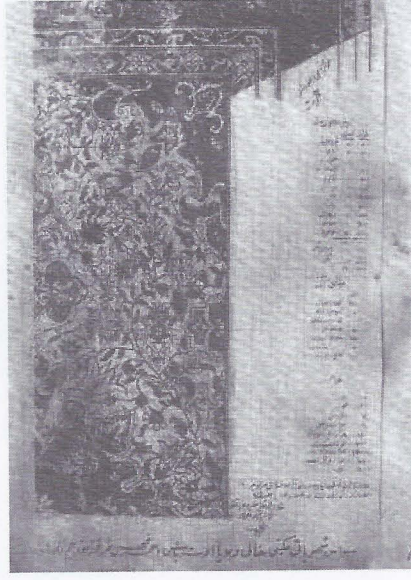

Foto.3 – Sivas Şehriyâtı Mektebi Halı Boya Atölyesi Ustabaşı Kalemkârı (Sivas Şehriyât Mektebi Halı Boya Ustabaşı) Ahmet Fehmi tarafından tanzim kılınmıştır (Sivas Kültürel ve Sosyal yardımlaşma Derneği www.sivasder.org (23Haziran 2010).

Foto.4- XIX. yüzyıl sonlarında dokunmuş Sivas-Zara halısı.

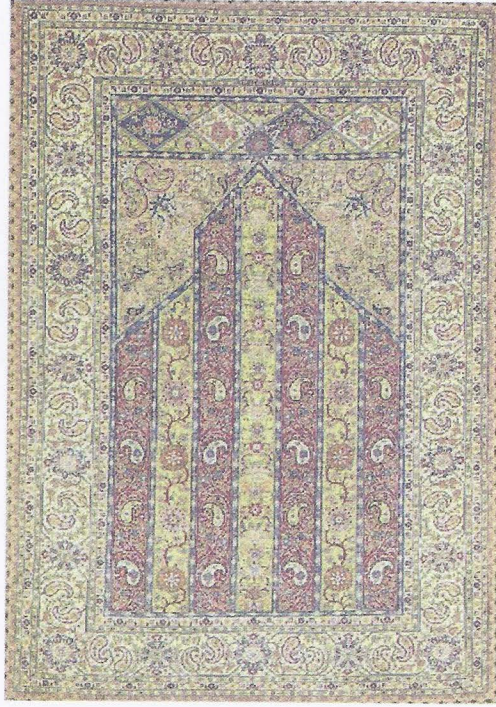

Foto.5- Sivas-Zara antik halı Avak Şirinoğlu tarafından tasarımı yapılan, imzalı 141x102cm ölçülerinde, atkı ve çözgüsü ipek, 1cm² deki sıklığı 14x14 dür.

Foto.6- Duvar halısı, Sivas-Zara, kedi baskı deseni, detay, 100 yıllık, 117x382 cm, 2010

Foto.7- Duvar halısı, Sivas-Zara, kedi baskı desenli, 100 yıllık, sol köşesinden detay, 117x382 cm, 2010.

Foto.8- Sivas-Divriği sedir halısı, atkısı çözgüsü pamuk, ilmesi yün, 70 yıllık, 108x342 cm, 2010 (b.deniz arşivi).

Foto.9- Sivas-Zara-Sedir halısı 100 yıllık, doğal boyalarla boyanmış 371x91 cm, 2010, (b.deniz arşivi).

Foto.10- Sivas-Kangal duvar halısı, 80-100 yıllık, 321x125 cm, 2010 (b.deniz arşivi).

Foto.11- Sivas-Kangal duvar halısı, 80-100 yıllık, 321x125 cm, 2010 (b.deniz arşivi).

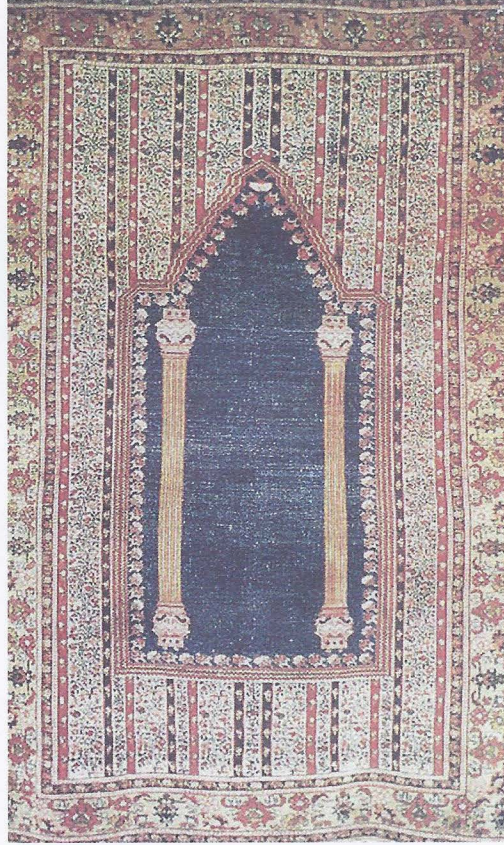

Foto.12- Sivas-Zara 125x198 cm. Halı, Issue 57, Vol.13, No:3, June1991.

Foto.13- Sivas-Zara, 93x140 cm, Halı, Issue 64, Vol. 14, No:4, August 1992.
